

Секція 4

К.е.н., доцент Меренкова Л. О.

Доцент кафедри фінансів

Харківській національний економічний університет імені Семена Кузнеця

м. Харків

E-mail: merenkova-mail2009@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОПОДАТКУВАННЯ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Постіндустріальний етап розвитку соціально-економічних відносин характеризується використанням цифрових технологій та глобальних інформаційних мереж в багатьох галузях національної та світової економіки. Поступово здійснюється трансформація суспільства в бік інформаційної цивілізації, що призводить до бурхливого розвитку цифрової економіки.

Цифрова економіка – це інноваційна динамічна економіка, що базується на активному впровадженні інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життєдіяльності суспільства, що дозволяє підвищити ефективність та конкурентоспроможність окремих компаній, економіки та рівень життя населення. [1, с. 14]

В дослідженнях [1, 2] виділяють три основні компоненти цифрової економіки: підтримуюча інфраструктура (апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, мережі та ін.); електронний бізнес або e-business бізнес (будь-які процеси, які організація проводить через комп'ютерні мережі); електронна комерція або e-commerce (дистрибуція товарів через Інтернет).

Характерною особливістю цифрової економіки є її зв'язок з економікою на вимогу (on-demand economy), яка передбачає отримання доступу до товарів та послуг саме в той момент, коли це потрібно. Отримання замовлень

відбувається онлайн, а їх виконання - офлайн. Переваги економіки на вимогу це висока швидкість отримання необхідної послуги або товару; зниження їх вартості для кінцевого користувача завдяки зниженню кількості посередників; спрощення виходу постачальників товарів і послуг на користувачів. [1, с. 14]

В теперішній час основою сталого розвитку та рушійною силою соціально-економічних перетворень багатьох країн світу стають цифрові технології, які посилюють глобалізаційні та інтеграційні процеси у світі. Тому країни Європейського Союзу, до якого узяла курс й Україна, вже розробили та прийняли так звані цифрові адженди або цифрові стратегії свого розвитку. В Україні Уряд схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердив план заходів щодо її реалізації. Зокрема, цей документ визначає пріоритетний напрямок розвитку України в контексті експорту цифрової продукції та інформаційних послуг.

Компанії надають цифрові послуги без прив'язки до свого географічного положення; доходи та прибутки цифрового бізнесу генеруються споживачами-резидентами товарів та послуг в межах певних країн та оподатковуються за місцем фактичного розташування компаній або перераховуються в країни з нижчим рівнем оподаткування. Наприклад, велика транснаціональна корпорація Facebook повинна платити податок на прибуток із доходів із джерелом походження з території України, а також ПДВ на рекламні та інші послуги, що надаються користувачам мережі, адже місце надання таких послуг перебуває на території України. Але цього не відбувається завдяки недосконалої вітчизняної системи оподаткування, яка не відповідає реаліям сучасної цифрової економіці.

Цифрова економіка, що опинилася поза сферою національного податкового поля, генерує досить великий обсяг доходів. До них (крім інтернет-пересилання товарів, оподаткуванням якого ми вже частково перейнялися) належать доходи від реклами, продажу або передачі в оренду цифрового контенту, продажу послуг, підписки на сервіси, продаж ліцензій,

користувальницьких баз даних, програмного продукту, інформації та багато іншого. [3]

За таких умов гостро постає проблема удосконалення корпоративного оподаткування з метою забезпечення дотримання принципу справедливості оподаткування, попередження ухилення від оподаткування, усунення протиріч між місцями отримання прибутків компаніями та місцем сплати податків для забезпечення повноти надходження доходів в бюджети відповідних країн.

Для розв'язання проблем корпоративного оподаткування цифрової діяльності в Україні слід звернути увагу на закордонний досвід. Європейська комісія 21 березня 2018 року запропонувала нові правила для створення податкового режиму справедливого оподаткування доходів цифрових корпорацій.

Перша пропозиція стосується спільної реформи корпоративних правил оподаткування ЄС, а саме цифрова платформа вважатиметься платником податку та буде мати «цифрову присутність» в державі, якщо вона відповідає одному з таких критеріїв: сума доходу у державі-члені перевищує 7 млн.євро за рік; більше ніж 100000 користувачів у податковому році в визначеній країні; укладено понад 3000 бізнес-контрактів на цифрові послуги між компанією та бізнес-користувачами протягом податкового року. [4] Це правило дозволяє врахувати податкові інтереси тих країн, де був генеровано прибуток від цифрового продукту, оподаткування якого стає залежним не від географічного місцезнаходження компанії, а від знаходження користувача в момент отримання послуги.

Друга пропозиція Європейської комісії стосується тимчасового податку на певний дохід від цифрової діяльності, який буде застосовуватися до доходів з цифрової діяльності, а саме доходи від: продажу рекламного простору в Інтернет; цифрових посередницьких заходів, які дозволяють користувачам взаємодіяти між собою і можуть сприяти продажу товарів та послуг між ними; продажу даних, які створені з наданої користувачем інформації. Податкові надходження збиратимуться країнами-членами, де розміщуються користувачі, і

будуть застосовуватися тільки до компаній, загальний світовий річний прибуток яких становить 750 млн.євро, доходи в ЄС – 50 млн.євро. [4] Рекомендована ставка тимчасового податку становить 3 %, що за підрахунками Європейської комісії дозволить отримати державами-членами приблизно 5 млрд. доларів.

Таким чином, реформування системи корпоративного оподаткування в Україні в умовах зростання глобалізаційних процесів та цифровізації економіки повинне бути спрямовано на перенесення акценту на місцезнаходження користувача цифрових продуктів при визначенні обсягів оподаткованого доходу та прибутку компаній.

Список використаної літератури

1. Карчева Г. Т., Огородня Д. В., Опенько В. А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки / Г. Т. Карчева, Д. В. Огородня, В. А. Опенько // Фінансовий простір. – 2017. - № 3 (27). – С. 13 – 21. [Електроний ресурс] // Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1703/17kgttme.pdf>

2. Соколова Г. Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні / Г. Б. Соколова // Економічний вісник Донбасу. – 2018 . - № 1 (51). – С. 92 – 96. [Електроний ресурс] // Режим доступу: [http://www.evd-journal.org/download/2018/1\(51\)/pdf/15-Sokolova.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2018/1(51)/pdf/15-Sokolova.pdf)

3. Гетманцев Д. Як примусити платити податки не тільки вітчизняну цифрову економіку / Д. Гетманцев [Електроний ресурс] // Режим доступу: https://dt.ua/business/podatok-na-google-265954_.html

4. Fair Taxation of the Digital Economy / Офіційний сайт Єврокомісії [Електроний ресурс] // Режим доступу: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/fair-taxation-digital-economy_en